

Papp György, a vidék tudósa – impressziók egy életműről

Papp György (Magyarkanizsa, 1941. június 10.–2009. január 20.)

A *Néprajzi Hírek* 2009/3. számában megjelent emlékező szövegemben halálhírének vételéről ezt írtam: „Egy januári reggelen csengett a telefon, barátom hívott otthonról, hogy tudassa: meghalt a tanár úr... Egyre mélyebb, áthatóbb a csend a határszéli kisvárosban, Magyarkanizsán, ahol született, élt és dolgozott Papp György egyetemi tanár, nyelvészprofesszor.” Mélyebb, mert sok pályatársa, barátja és ismerőse is kint alussza már örök álmát a vasúton túli temetőben. Köztük olyanok, akikkel együtt alapított hetilapot, művelődési egyesületet, szociográfiai műhelyt, nyári táborokat a Tisza partján...

No, de ne szaladjunk ennyire előre, hiszen ennek a mai emlékkonferenciának – öt esztendővel a halála után – egyik nem titkolt célja megidézni Papp Györgyöt, az embert, aki rajongásig szerette szülővárosát, és aki értelmiségiként, a politika oldalvázán evezve ugyan, de folyamatosan a város kulturális felemelkedésén munkálkodott.

Ennek a tenni akarásnak voltam részese jó öt esztendőn át, így hát van miből szemezgetnem, de még így sem gondolom azt, hogy valamelyest is teljes lehet a róla általam alkotott kép. (Ezért vagyunk most itt ilyen sokan, hogy ki-ki a saját emlékeit, tapasztalatait megossza a konferencia résztvevőivel, és egy majdani kiadványban a szűkebb és tágabb tudományossággal is. Mivel nem vagyok nyelvész, így szakmai teljesítményének azon részét nem is vizsgálom. Inkább a szervező Papp Györgyre próbálok fókuszálni.)

Bevezetőül néhány személyes emlék: először akkor találkoztunk, amikor gyermekeinket kísértük óvodába. Még ma is látom magas, szikár alakját, szürke széldzsekijében, fején svájcisapka – Ákos fiát épp a kerékpár ülésébe emeli... aztán egy másik bevillanó kép: az *Üzenet* tematikus, ka-

nizsai számának bemutatója, ahol legnagyobb meglepetésemre beharangozta képeskönyvem közeli megjelenését. Amiről egyébként azt mondta: Látszik, hogy maga nem született kanizsai! Így olyan értékeket is észrevesz, ami mellett mi elmegyünk, mert természetesnek tartjuk, hogy van olyanunk.

Munkatársként az *Új Kanizsai Újság* (1995–1999) szerkesztőségében dolgoztunk együtt. Kevesen tudják, hogyan lett a *Kanizsai Újság*ból „Új”! Nos, az első számban még szerb nyelvű cikkeket is közölni szándékoztott a szerkesztőség, sőt a fejléc is kétnyelvű volt. Az akkori politikai légkör ennek a kéznyújtásnak nem kedvezett. A túlfűtött indulatok rossz irányba vitték el az újság ügyét.

Újból végig kellett csinálni az engedélyeztetési procedúrát, és mivel kétszer ugyanazon a néven nem lehetett lapot indítani, így került a fejlécre az új jelző, noha a lap az 1908-ban Bruck T. Pál által kiadott *Kanizsai Újság*ot tartotta elődjének, és ahhoz hasonlóan jogot formált az önálló szerkesztéspolitikára és véleményalkotásra. Mindez meg is lepte a politikai vezetést. A város finanszírozta akkoriban a lapot, Papp György szerkesztőként mégis igen kritikus hangot ütött meg. Jó néhány évbe telt, mire a notabilitások hozzászórtak ehhez. Rendre ő írta a vezércikkeket, volt nyelvművelő rovata. Nyelvünkéről – nyelvünkért Kanizsa környékén keletkezett szólásaink nyomában – címen.

Emellett alkalmi cikkek sorát írta a múlt fogódzóiról. Sokszor olyan dolgokat is feltárt, melyek addig ismeretlenek voltak a nagyközönség előtt.

Másik jelentős közéleti szerepvállalása az írotábor irányításában való részvétel. A helyzet akkoriban igencsak, hogy finoman fogalmazzak, különleges volt.

Egy periódusában a rendezvény némi kettős látásban szenvedett, két írotábor létezett – egy Belgrád által felülvezérelt és egy vajdasági magyar – ezen a helyzeten is túl tudott lépni. Sőt, az írotábor keretein belül létrejött a szociográfiai műhely 1996-ban (ötletgazda Bori Imre egykori tanára és kollégája), ami később intézményes formában a művelődési egyesület égisze alatt, az ő irányításával működött. A műhely előzményének tekinthető Papp Györgynek a szóláshasonlatok adorjáni kutatása, Silling István adorjáni népi imádságok gyűjtése és Harkai Imre, valamint e sorok írójának népi építészeti, illetve gazdálkodási és temetkezési szokáskutatása. Ezek ma már kötetekben olvasható tudományos eredmények.

Papp György a várost egy közösségnek tekintette, noha ő a magyarságot szolgálta. Ennek a gondolatnak a bizonyítéka éppen a művelődési egyesület névválasztása: Ozoray Árpád Magyar Művelődési Egyesület – a

névadó polgári neve Tobijas Ninčič. Ki is volt Ninčič? Nos, ezt a kérdést is megválaszolta az újság hasábjain. Az illető úr 1833-ban született Ó-Kanisán, és szegedi gimnazistaként állt a forradalmi seregbe. Végigharcolva a szabadságharcot, 1850-ben esett fogságba, de szerencséjére Nagyváradról Braunhof tábornok többedmagával szó szerint hazazavarta. Újságíró lett, az Ozoray Árpád nevet állítólag Jókaitól kapta. Egy magyarrá lett szerb példája, ami nem feltétlenül az asszimilációt, hanem sokkalta inkább a megbékélést sugallta – szerinte.

A másik fontos, nyári egyetemre fejlődött vállalkozása a Veszendő Értékeink Nyomában elnevezésű nyelvjárási és néprajzi tábor, ami 1994-ben indult. Ennek szervezésében is a segítségére lehettem. Az előadó néprajzosokkal rajtam keresztül vette fel a kapcsolatot. Így Bárth Jánossal, Bellon Tiborral, Juhász Antallal, Szilágyi Miklóssal, Zentai Tündével és Balassa M. Ivánnal is. Amikor szóba került a tábor szervezése, azt mondta: – Segítsen, maga ismeri a néprajzosokat!

A táborozók egy része az újvidéki tanszékről került ki, akik közül jó néhányan az előadások szünetében a Vízitelepen vizsgáztak a tanár úrnál...

A honismereti tábor egy évvel később, 1995-ben indult, mert időközben rájött, hogy az igen fogékony korban lévő tanulói ifjúság az állami oktatás keretein belül keveset hall olyan dolgokról, amelyek kézzelfogható valósággá teszik a szülőföldet. A foglalkozásokat zömmel magyarkanizsai pedagógusok vezették, és olyan dolgokról beszéltek, melyekről a tanórák keretében nem, vagy csak keveset.

Itt esett meg, hogy egyik tanuló egy reggelen – elunva társait és a foglalkozásokat – gyalogszerrel hazaindult. Papp György idegesen, fel-alá sétált a tóthfalusi parókia parkolójában, s várta, hogy visszahozzam a szökevényt. – Kisfiam, hát hogy gondoltad ezt? – hajolt a gyerek felé. Levegőbe emelt jobb keze félúton megállt, s megsimította tarkóját. Amikor a gyermek visszament társai közé, felém fordult, s azt mondta: – Tudja, ezt a korosztályt soha nem volt alkalmam tanítani.

A tábori tevékenységet mindig visszacsatolta a tágabb közösséghez, hiszen a rendezvények bemutatkoztak szülőknek, barátoknak, ismerősöknek és a nagyközönségnek. A táborban lapot szerkesztettek a résztvevők, és mindig volt tanulmányi kirándulás a tartomány történelmi tájaira: Aracs, Bács, Zombor, Újvidék, Pétervárad, Versec, Maradék – ami épp eszembe jut.

Azután a Cnesa Könyvkiadó hiánypótló kiadói tevékenységéről is szót kell ejtenünk, hiszen már annak megalakulása is kisebbfajta vihart kavart. A meglévők konkurenciát láttak benne, nem ok nélkül. Később másutt is alakultak kiadók, és ma már senkinek nem jut eszébe ilyesmi miatt össze-

vonni a szemöldökét. Rövid időn belül huszonhat kötetet sikerült letenni a vajdasági magyarság képzeletbeli közös asztalára, köztük néhány hiánypótló művet. Ez javarészt annak volt köszönhető, hogy a kiadó szerkesztőségének egyik állandó tagja volt. Mindezek csak momentumai a szerteágazó tevékenységének, melyek kiegészíthetők, teljesebbé tehetők.

Még mielőtt bárki azt gondolná, hogy no, most jön mindjárt, hogy „mekkora barátok voltak”, elmondhatom: soha nem voltunk barátok, de a világ fontos dolgairól hasonlóan vélekedtünk. Amikor a polgárháború vérgőzös szele messzire sodort a bácskai kisvárostól, és hazalátogatván felkerestem őt, nem tett szemrehányást. Sőt, továbbra is ott voltam a táborok előadói között, segítettem új emberek bevonásában, vagyis maradtam távoli munkatársa. Gyakran meglátogattam, hogy beszámoljak tudományos tevékenységéről, de a beszélgetések elejtett félmondataiból tudtam, hogy figyelni munkámat, olvassa cikkeimet. Jólesett bizonyosságot szerezni arról, hogy számon tart. Ahogyan az is jólesett, hogy hívott az általa szervezett konferenciákra, és írásokat kért tőlem a kiadványokba.

Remélem, életpéldája, munkássága ösztönző hatással lesz a város közösségére, és lesznek olyanok, akik követendő példának, mi több, példaképnek tekintik majd Papp György opusát. Talán már ott ülnek az iskolapadokban vagy a tanszék hallgatói, azé a tanszéké, melyen ő is tanított nem is olyan régen.

Szeretném remélni, hogy egyszer, a nem túl távoli jövőben, a város közttereinek egyikén a tanár úr szobrával, emléktáblájával vagy egyik utcájának névadójaként, nevével is találkozhatunk majd.